

РЕЦЕНЗІЯ

рецензента кандидата педагогічних наук, доцента

Хайдарі Наталії Ігорівни

на дисертацію

Іванова Євгена Олександровича

«Формування іншомовної компетентності майбутніх психологів засобами мультимедійних технологій»

015 – професійна освіта

Актуальність теми дослідження та зв'язок із планами відповідних галузей науки

Дисертаційне дослідження Є.О. Іванова присвячено вирішенню актуальної науково-педагогічної проблеми, а саме особливостям формування іншомовної компетентності майбутніх психологів засобами мультимедійних технологій.

У сучасному світі глобалізація, інтеграція та технологічний прогрес вимагають від фахівців високого рівня іншомовної компетентності. Це особливо важливо для майбутніх психологів, які можуть працювати в міжнародному середовищі, досліджувати зарубіжні наукові джерела, брати участь у міжнародних конференціях та співпрацювати з іноземними колегами. В зв'язку з цим дисертаційна робота Є.О. Іванова є актуальною і своєчасною.

Актуальність та значущість дослідження підтверджується тим, що воно здійснене у межах виконання теми НДР кафедри іноземних мов і перекладу «Віртуальна інтернаціоналізація вищої освіти: глобальний, регіональний та інституційний виміри» (НДР№ 3-2022/12.01.05, 2022–2024 рр.).

Тема дисертації відповідає освітньо-науковій програмі «Професійна освіта» за спеціальністю спеціальністю 015 Професійна освіта (за

спеціалізаціями) в КАІ (зокрема, ОК 1.1.1 Філософія науки, ОК1.2.3 Інформаційне забезпечення наукових досліджень, ОК1.2.4 Андрагогіка та інноваційні освітні технології вищої освіти, ОК1.3.1 Теорія і методика професійної освіти, ОК1.3.2 Психологія педагогічної діяльності викладача закладу професійної освіти, ОК1.3.3 Методологія та організація науково-педагогічних досліджень, ОК1.3.5 Інноваційні педагогічні технології та інструменти у професійній освіті, ОК 1.4.1 Англійська мова наукового спрямування, ОК 1.4.2 Академічне письмо англійською мовою (English academic writing).

Таким чином, рецензоване дисертаційне дослідження є актуальним і спрямоване на вдосконалення методичних підходів до навчання майбутніх психологів, підвищення ефективності освітнього процесу та підготовку конкурентоспроможних фахівців. Водночас дисертаційне дослідження Є.О. Іванова є таким, що заслуговує на визнання його необхідності та доцільності впровадження отриманих результатів.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Аналіз тексту дисертації та публікацій здобувача дають змогу дійти до висновку про наукову обґрунтованість та достовірність дослідження на теоретичному і практичному рівнях. Вивчення джерельної бази, яку опрацював дисертант (200 джерел) дало змогу уточнити поняттєво-термінологічний апарат дослідження; розробити, обґрунтувати й експериментально перевірити структурно-функціональну модель та методику формування іншомовної компетентності майбутніх психологів засобами мультимедійних технологій.

Здобувачем обґрунтовано актуальність, теоретичну й практичну значущість проведеного дослідження через всебічне розкриття ступеня розробленості проблеми та виокремлено критерії, показники і рівні сформованості іншомовної компетентності майбутніх психологів, а також

обґрунтовано зміст організаційно-педагогічних умов формування іншомовної компетентності майбутніх психологів засобами мультимедійних технологій.

Вищезазначене дозволяє стверджувати, що представлена дисертаційна робота є самостійним, завершеним науковим дослідженням, результати якого мають важливе теоретико-методичне і практичне значення для розв'язання завдань щодо визначення критеріїв, показників та рівнів сформованості іншомовної компетентності майбутніх психологів, а також розробки та аналізу ефективності структурно-функціональної моделі формування іншомовної компетентності майбутніх психологів засобами мультимедійних технологій.

Апробація результатів є достатньою і підтверджується участю дисертанта в науково-практичних конференціях міжнародного та всеукраїнського рівнів.

Найбільш суттєві наукові результати, що містяться в дисертації

Достовірність результатів дисертаційного дослідження Є.О. Іванова є незаперечною та забезпечується теоретичною обґрунтованістю вихідних позицій; застосовано комплекс теоретичних та емпіричних методів наукового дослідження.

Інноваційний характер одержаних результатів дослідження простежується за всіма параметрами наукової новизни, а саме *вперше*:

- *теоретично і методично обґрунтовано* процес формування іншомовної компетентності майбутніх психологів засобами мультимедійних технологій;

- *теоретично обґрунтовано* організаційно-педагогічні умови формування іншомовної компетентності майбутніх психологів, з-поміж них: використання мультимедійних технологій і сучасних ресурсів на заняттях з іноземної мови та під час самостійної підготовки студентів; підвищення рівня кваліфікації, самовдосконалення та розвиток у професійній сфері викладача іноземної мови фахового спрямування; підвищення рівня

мотивації студентів до вивчення іноземної мови шляхом створення сприятливого освітнього середовища; адаптація навчальних матеріалів та гнучкість освітнього процесу з урахуванням індивідуальної освітньої траєкторії студента;

– обґрунтовано та експериментально перевірено структурно-функціональну модель і методику формування іншомовної компетентності майбутніх психологів засобами мультимедійних технологій, що містить у собі методично-цільовий, процесуально-змістовний та контрольний-оцінний блоки, а також здійснено їх незалежне експертне оцінювання.

Набули подальшого розвитку:

– дослідження критеріального апарату (визначено критерії – лексичний, продуктивний, рецептивний, граматичний і міжособистісний), оцінювання рівнів сформованості іншомовної компетентності майбутніх психологів;

– обґрунтування змісту та структури поняття «іншомовної компетентності майбутнього психолога»; розроблено авторське визначення іншомовної компетентності майбутнього психолога як сукупності знань, навичок і вмінь продуктивного та рецептивного характеру, які дозволяють психологу ефективно використовувати іноземну мову для професійної діяльності, зокрема для комунікації з клієнтами, проведення психологічних досліджень, аналізу наукових джерел та літератури, а також адаптації методів і підходів, що відповідають культурним і мовним особливостям різних груп людей.

– розробка структури організації освітньо-інформаційного середовища закладу вищої освіти щодо підготовки майбутніх психологів із урахуванням використання в процесі підготовки засобів мультимедійних технологій;

– теоретичні дослідження особливостей іншомовної підготовки майбутніх психологів, методи та підходи статистичного дослідження отриманих результатів у галузі психології.

Удосконалено:

– зміст процесу формування іншомовної компетентності майбутніх психологів засобами мультимедійних технологій, його форми (парна, індивідуальна, командна, самостійна робота студентів, групова, форма змішаного навчання), засоби (ресурси мережі інтернет, навчально-методичні матеріали, хмароорієнтоване навчальне середовище, ресурси дистанційного навчання Google Classroom, програмні засоби комп'ютерного тестування) та методи (case-study, методи дискусій, проектів, ділових ігор, тестування, ігрових завдань) організації іншомовної підготовки майбутніх психологів.

Значення одержаних результатів для науки і практики та рекомендації щодо їх можливого використання

До переваг роботи можна віднести її безсумнівне практичне значення, яке полягає в удосконаленні підходів та принципів, форм, засобів та методів іншомовної підготовки майбутніх психологів, приведення їх у відповідність до стандартів вищої освіти України, Національної рамки кваліфікацій, професійних стандартів, конкурентних вимог сучасного діжиталізованого світу; розробці комплексу вправ та завдань із використанням засобів мультимедійних технологій для формування лексичного, продуктивного, рецептивного, граматичного та міжособистісного компонентів іншомовної компетентності майбутніх психологів.

Оцінка змісту дисертації, її завершеність у цілому

Обґрунтованою і логічно вмотивованою є структура дисертації, репрезентована трьома розділами, висновками до розділів, загальними висновками, додатками, матеріал яких ілюструє, доповнює і підсилює положення, викладені в тексті дисертації.

У першому розділі «Теоретичні та методичні засади процесу формування іншомовної компетентності майбутніх психологів засобами мультимедійних технологій» розкрито категорійно-понятійний апарат

дослідження, подано аналіз трактувань поняття «іншомовна компетентність» у психолого-педагогічній літературі, окреслено її зміст і структуру з урахуванням професійної специфіки підготовки психологів. Розглянуто вітчизняний і зарубіжний досвід іншомовної підготовки майбутніх психологів, зокрема застосування мультимедійних технологій у навчальному процесі. Визначено основні підходи до інтеграції мультимедійних засобів у підготовку фахівців психологічної галузі, виявлено суперечності та проблеми, що ускладнюють ефективне формування іншомовної компетентності. На основі проведеного теоретичного аналізу обґрунтовано необхідність упровадження сучасних мультимедійних технологій для підвищення якості мовної підготовки майбутніх психологів у закладах вищої освіти.

У другому розділі «Обґрунтування та проєктування структурно-функціональної моделі формування іншомовної компетентності майбутніх психологів засобами мультимедійних технологій» проаналізовано стан сформованості іншомовної компетентності майбутніх психологів, визначено критерії, показники та рівні її сформованості. Обґрунтовано зміст організаційно-педагогічних умов, необхідних для ефективного формування іншомовної компетентності з використанням мультимедійних технологій. Представлено авторську структурно-функціональну модель, що охоплює цілісний підхід до організації освітнього процесу, передбачає інтеграцію мультимедійних засобів навчання, взаємозв'язок теоретичної підготовки і практичної діяльності студентів та формування мотивації до професійного вдосконалення у сфері іншомовної комунікації.

У третьому розділі «Експериментальна перевірка структурно-функціональної моделі та методики формування іншомовної компетентності майбутніх психологів засобами мультимедійних технологій» висвітлено організацію педагогічного експерименту, його етапи та методи проведення. Проаналізовано кількісні та якісні результати впровадження розробленої моделі й методики, що передбачає поетапну реалізацію визначених

педагогічних умов, використання мультимедійних ресурсів для активізації навчальної діяльності студентів, розвиток їх професійно спрямованої іншомовної компетентності. Доведено ефективність запропонованої моделі та методики у підготовці майбутніх психологів до іншомовної професійної комунікації.

Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації в опублікованих працях

Основні положення дисертаційного дослідження знайшли відображення у публікаціях Є.О. Іванова, кількість яких відповідає вимогам. Результати дослідження висвітлено в 11 одноосібних публікаціях, з яких 3 відображають основні наукові результати дисертації (3 – у вітчизняних фахових періодичних наукових виданнях), 6 – апробаційного характеру, 2 – додатково відображають наукові результати дослідження. Проміжні та кінцеві результати дослідження публікувались протягом 2022-2024 рр.

Серед позитивного слід зазначити те, що дисертантом сформульовано цілісний науковий апарат дослідження, з належним визначенням його елементів: об'єкта, предмета, мети, завдань дослідження, які у процесі послідовного вирішення отримали вичерпні формулювання, щодо розробленості наукової проблеми та уточнили ключові поняття дослідження.

Слід зазначити, що кожний розділ дисертаційного дослідження має свою наукову значущість, слугує науковим підґрунтям для наступного розділу та в результаті об'єднання усіх розділів формується цілісне наукове дослідження.

Відсутність (наявність) порушень академічної доброчесності

Аналіз дисертації та наукових публікацій Євгена Олександровича Іванова, у яких висвітлено основні наукові результати дослідження, не дає підстав припускати, що в них мають місце порушення академічної доброчесності (академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація,

фальсифікація). У разі використання ідей, тверджень, відомостей із зовнішніх джерел інформації, у роботі є на них посилання, що відповідає нормам законодавства про авторське право та суміжні права.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації

Високо оцінюючи новизну, теоретичне та практичне значення рецензованого дослідження, вважаємо за необхідне висловити окремі зауваження та побажання.

1. Позицію у вступі «Актуальність теми дослідження» бажано посилити. Не зовсім чітко сформульовано, чому формування іншомовної компетентності майбутніх психологів засобами мультимедійних технологій є важливим аспектом системи їх іншомовної підготовки. Також доцільно було б додати коротку довідку про основні результати дослідження, представлені у кожному розділі.

2. Автор пропонує низку вправ на основі мультимедійних технологій для формування іншомовної компетентності майбутніх психологів. На нашу думку, робота виграла б, якби був розроблений навчально-методичний практикум з дисципліни «Фахова іноземна мова» для майбутніх психологів, у якому ці вправи були б систематизовані відповідно до тематичного плану дисципліни.

3. Детальніший опис механізму впровадження розробленої методики формування іншомовної компетентності майбутніх психологів засобами мультимедійних технологій в освітній процес суттєво підвищив би практичну цінність роботи.

4. У роботі є певні стилістичні та орфографічні огріхи, які потребують усунення.

5. Подекуди в тексті бракує посилань на джерела, хоча у «Списку використаних джерел» інформація про відповідних авторів подана.

Зауваження до дисертаційної праці здебільшого дискусійного чи рекомендаційного характеру, не применшують її значення, не знижують

позитивної оцінки, проте можуть слугувати організації дискусії під час захисту результатів дослідження і стимулом на наукову перспективу автора. Зміст роботи, логіка тексту, наукові та прикладні результати свідчать про теоретичні знання, володіння методами наукових досліджень, уміння розв'язувати актуальні проблеми.

Загальний висновок

Дисертаційне дослідження Іванова Євгена Олександровича є теоретично і методологічно обґрунтованим, має безперечну наукову новизну, теоретичну і практичну значущість, є завершеним самостійним дослідженням.

Дисертація відповідає спеціальності 015 – Професійна освіта та вимогам до оформлення дисертації, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки України № 759 від 31.05.2019) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її автор – Іванов Євген Олександрович заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 015 – професійна освіта (за спеціалізаціями).

Рецензент –

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземних мов і перекладу
«Державний університет
«Київський авіаційний інститут»

Наталія ХАЙДАРІ

Людмила Хайдарі Наталія
Директор з наукових досліджень
Трансферу Технологій

С. О. Ткачук